

METODA ČTENÍ Z KOOPERATIVNÍHO VYUČOVÁNÍ

Poznámky pro vyučující k využití v projektu Venkovská krajina pod Drobnohledem, téma Badatel v krajině

Využití metody pro 1. stupeň (zjednodušená verze, kdy využijeme principu, ale nedodržíme všechny kroky a role) a pro 2. stupeň (zde navrhuji plné využití metody)

Jedná se o metodu čtení, kterou jsme viděli během návštěvy v Německu, nejprve ve 4. a potom v 8. ročníku. Níže uvedené poznámky k metodě jsou zpracovány na základě pracovního textu od paní učitelky ze školy v Bad Salzflun.

Zpracovala: Lenka Prunerová, Občanské sdružení Ametyst (prunerova@ametyst21.cz)

METODA ČTENÍ V PĚTI KROCÍCH

„Přečíst neznamena ještě porozumět“

Proces čtení s porozuměním je mnohem komplexnější, obsah musí být odkryt.

K tomu patří:

- objasnit neznámá slova a souvislosti
- spojovat nové znalosti s již známými
- reflektovat přečtené
- porovnat přečtené s vlastními zkušenostmi nebo postoji

Průběh metody:

1. Vyjádřit domněnky: o co v odstavci půjde
2. Přečíst odstavec
3. Pokládat otázky k textu
4. Shrnout odstavec
5. Diskutovat nejasné pojmy nebo souvislosti

Zvláštnosti recipročního čtení:

- Každé dítě se musí vypořádat s textem prostřednictvím zvláště strukturovaného průběhu.
- Výměna rolí je předem daná, tím i jistota / bezpečí a závaznost / povinnost.
- Jistota / bezpečí a závaznost / povinnost jsou dvě typická poznávací znamení také v oblasti tvorby vyučování (organizace výuky, tréninkové a učební spirály).
- Děti poznávají strategii čtení, kterou mohou využít při studiu.

Tipy k uvedení ve třídě:

- podle třídy uprostřed/ na konci 3. ročníku nebo na začátku 4. ročníku
- nejdříve věcné texty, např. Rytíři, Doba kamenná, Indiáni atd.
- důležité je, že se texty dají rozdělit do různých částí podle smyslu, toto členění je vhodné udělat zřejmým i pro děti (vytvořit podle toho odstavce)
- nabízí se nacvičit reciproční čtení s pětičlennou skupinou „šikovných“ dětí, tyto poté nechat metodu předvést v tzv. akváriu, ostatní žáci jim přihlížejí, nakonec jde vždy jeden z této „předváděcí“ skupiny jako expert do nově založené skupiny a všechny nově vytvořené pětičlenné skupiny provádí metodu

Možné obtíže:

- najít vhodné texty
- časová náročnost se zdá na začátku velmi velká, zkušenost ale ukázala, že se vyplatí, protože si pak můžeme být opravdu jisti, že po provedení této metody všechny děti textu skutečně porozuměly
- když položíme o několik vyučovacích hodin později otázky k textu, který děti tímto způsobem rozebraly, pamatují i podstatně více a umí odpovědět
- ve vztahu k velkým nedostatkům, které děti v Německu podle různých studií v oblasti čtení vykazují, nabízí reciproční čtení dobrou možnost, jak dát dětem do ruky strategie, aby porozuměly textu
- protože je časová náročnost opravdu velká, musíme skutečně dobře zvážit, jaký text má pro vyučování a pokrok v učení dětí tak velký význam, že by měl být zpracován metodou čtení v pěti krocích

Následující kartičky je vhodné graficky upravit, například doplnit obrázkem, který charakterizuje danou roli, vytisknout do skupin v potřebném počtu. Lze doporučit vytištění na různé barvy papíru (jedna role rovná se jedna barva) a zalaminovat. Kartičky napomáhají žákům plnit aktuální roli. Zároveň je vhodné do každé skupiny vytisknout jednoduchý postup k průběhu metody, který napomůže procesu čtení.

1. Předpovědět obsah

Jako odborník pro odhad obsahu textu se můžeš vyjadřovat například následovně:

Domnívám se, že ...

Podle mého názoru jde v prvním/ následujícím odstavci o ...

Myslím, že tento text je o ...

Byl náš odhad k poslednímu odstavci správný?

2. Klást otázky k textu

Jako odborník pro kladení otázek objasníš otázky v textu/ odstavci:

Kdo?

Kdy?

Kde?

Co?

Proč?

K čemu?

3. Shrnout text

Jako odborník pro shrnutí textu vysvětlíš, o co se v textu jedná:

Jde především o ...

Myslím, že nejdůležitější bod je ...

To, co je zde řečeno, je ...

Hlavní myšlenkou textu/ odstavce je ...

4. Vysvětlit nejasnosti

Jako odborník pro vysvětlení nejasností se pokusíš upozornit na případné problémy v porozumění a objasnit je.

Nerozumím, proč ..., co ..., jak ...

Mate mne, že ...

Může někdo pomoci s objasněním ...

Co ještě můžeme dělat pro objasnění následujících míst v textu (encyklopedie, slovník ...)

5. Vést skupinu

Jako vedoucí skupiny jsi odpovědný za následující:

Kdy se mění kartičky rolí? Po každém odstavci?

Máš za úkol hlídat čas.

Na konci práce ve skupině všichni porozuměli textu.

Co zbývá na konci objasnit? (sběr otázek pro plénum)

Pět kroků pro porozumění textu:

1. Vyjádřit domněnky: o co se bude v odstavci jednat.
2. Přečíst odstavec.
3. Položit otázky k textu.
4. Shrnout odstavec.
5. Diskutovat nejasné pojmy nebo souvislosti.

Úprava pro 1. stupeň – z toho vyplývající úprava jednotlivých kartiček:

1. Vyjádřit domněnky: o co se bude v odstavci jednat.
2. Přečíst odstavec.
3. Odpovědět na otázky k textu.
4. Shrnout odstavec v jedné větě.

Podrobné zpracování kartiček a postupu pro projekt Venkovské krajiny pod drobnohledem viz soubory:

- badatel__v_krajine_1st_pro_zaky.pdf
- badatel__v_krajine_2st_pro_zaky.pdf